

«وطن امروز» روند ۹ ماهه عرضه و تقاضا و دور نمای جهانی قیمت نفت در ماه‌های باقیمانده از سال ۲۰۲۴ را بررسی کرد

مقاومت نفت ایران در برابر نوسانات جهانی

گروه اقتصادی: صنعت نفت با نوسانات قیمت، تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی، فرسودگی زیرساخت‌ها، سختی‌های صادرات و... مواجه است، این مشکلات نه تنها بر اقتصاد داخلی تأثیرگذار هستند، بلکه در روابط بین‌المللی و تعاملات اقتصادی کشور نیز تأثیر دارند، همچنین قیمت‌گذاری نفت خام به عوامل متعددی همچون عرضه و تقاضای جهانی، شرایط سیاسی و اقتصادی و رویدادهای طبیعی وابسته است.

افزایش تولید نفت ایران

اخیرا پایگاه خبری وزارت نفت اعلام کرد تولید روزانه نفت ایران با افزایش ۲۱ هزار بشکه‌ای به بیش از ۳ میلیون و ۲۷۱ هزار بشکه رسیده است. این در حالی است که در خرداد سال جاری، تولید روزانه ۳ میلیون و ۲۵۰ هزار بشکه بود. این افزایش تولید در مقایسه با سال‌های گذشته قابل توجه است. به عنوان مثال، در سال ۱۳۹۸ تولید روزانه نفت به ۲ میلیون و ۲۹۰ هزار بشکه و در سال ۱۳۹۹ به ۲ میلیون و ۱۰۶ هزار بشکه کاهش یافته بود اما تا پایان سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ تولید به ترتیب به ۲ میلیون و ۴۴۲ هزار بشکه و ۲ میلیون و ۶۷۰ هزار بشکه رسید. همچنین آمار گویای این موضوع

است که در پایان سال ۱۴۰۲، تولید به ۳ میلیون و ۳۲۰ هزار بشکه رسید. به نظر می‌رسد این روند افزایشی در تولید نفت ایران در ماه‌های آینده نیز ادامه یابد، زیرا محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور در جلسه معارفه وزیر نفت جدید از تصویب کلیات طرح ضربتی برای افزایش روزانه ۲۵۰ هزار بشکه‌ای نفت خام کشور خبر داد. وی همچنین به موضوع صادرات نفت اشاره کرد و گفت: در برنامه هفتم توسعه، رشد صادرات نفتی سالانه ۱۲ درصد و رشد سالانه بخش نفت در اقتصاد ۹ درصد پیش‌بینی شده است.

پادشاهی ایران در بازار نفت چین

میزان صادرات نفت ایران به چین در ماه گذشته به رکورد یک میلیون و ۷۵۰ هزار بشکه در روز رسید که ۲۵ برابر بیشتر از دوره‌ای است که ایران هیچ‌گونه مشکلی در صادرات نفت نداشت. این رکورد جدید در تجارت نفتی دو کشور به ثبت رسیده است. پیش از این، رکورد فروش نفت ایران به چین به ۱۶۶ میلیون بشکه در روز در اکتبر ۲۰۲۳ رسیده بود. از سال ۲۰۲۱ با امضای سند همکاری ۲۵ ساله، روند فروش نفت به چین به طور مداوم صعودی بوده و در ابتدای سال ۲۰۲۴ به ۱،۴۹۴ میلیون بشکه در روز رسید که ۴۵ برابر میزان فروش در سال ۲۰۲۰ است. در واقع ایران به نوعی پادشاه بازار نفت چین شده است. همچنین سهم ایران از واردات دریایی نفت چین در سال ۲۰۲۴ به ۱۴،۱ درصد رسید، در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۰ تنها ۳،۳ درصد بود.

برای تصمیم‌گیری و پیش‌بینی بازار نفت باید به چه نکاتی توجه ویژه داشت و وضعیت بازار جهانی نفت پیچیده و تحت تأثیر عوامل متعددی است. قیمت‌ها در حال نوسان هستند و پیش‌بینی‌ها به دلیل عدم قطعیت‌های جهانی دشوار است. برای دستیابی به اطلاعات دقیق‌تر، از یک سو باید پیگیری اخبار و تحلیل‌های روز بازار بود و از سوی دیگر به عوامل زیر باید دقت داشت:

۱- قیمت‌ها: در حال حاضر قیمت نفت خام تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد، از جمله تقاضا و عرضه، تنش‌های ژئوپلیتیکی و تغییرات اقتصادی جهانی. قیمت نفت برنت و WTI نیز در ماه‌های اخیر نوسانات زیادی را تجربه کرده است.

۲- تقاضا و عرضه: تقاضای نفت برای نفت پویزه در حال توسعه و چین به طور پیوسته

در حال افزایش است. از سوی دیگر، کشورهای اوپک و تولیدکنندگان غیر اوپک (مثل روسیه) در تلاش هستند با محدود کردن عرضه، قیمت‌ها را مدیریت کنند. ۳- تأثیرات ژئوپلیتیکی: تنش‌های ژئوپلیتیکی، بویژه در خاورمیانه و اوکراین، تأثیر مستقیمی بر بازار نفت دارند. این تنش‌ها می‌تواند باعث اختلال در عرضه و افزایش قیمت‌ها شود. ۴- اقتصاد جهانی: رشد اقتصادی و نوسانات نرخ بهره در کشورهای بزرگ بر تقاضای نفت تأثیر می‌گذارد. بویژه سیاست‌های اقتصادی ایالات متحده و چین نقش مهمی در تعیین روند بازار نفت دارد. ۵- پیش‌بینی‌ها: تحلیلگران پیش‌بینی می‌کنند با توجه به تغییرات اقلیمی و تلاش‌ها برای کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی، تقاضای نفت در بلندمدت ممکن است کاهش یابد اما در کوتاهمدت، نوسانات قیمت و تقاضا همچنان ادامه خواهد داشت.

۱- چالش‌های صنعت نفت در پیش‌بینی آینده بازار طلای سیاه: صنعت نفت یکی از کلیدی‌ترین و پیچیده‌ترین صنایع در سطح جهانی است که با چالش‌های گوناگونی از جمله نوسانات قیمت، تحریم‌ها، محدودیت‌های بین‌المللی، فرسودگی زیرساخت‌ها و مسائل صادراتی مواجه است. این مشکلات نه تنها بر اقتصاد داخلی تأثیر می‌گذارد، بلکه روابط بین‌المللی و تعاملات اقتصادی کشورها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. قیمت‌گذاری نفت خام به عوامل متعددی از جمله عرضه و تقاضای جهانی، شرایط سیاسی و اقتصادی و رویدادهای طبیعی وابسته است.

روند صادرات نفت کشور با وجود تحریم‌ها صعودی بوده

برای صادرات تجهیزات فنی و مهندسی در حوزه نفت به ثمر نشسته است. در ۲ ماه اخیر، تعداد کشورهای که نفت ایران را خریداری می‌کنند افزایش یافته است و عمان و بنگلادش نیز به جمع خریداران پیوسته‌اند، به طوری که در حال حاضر نفت ایران به ۲۵ کشور صادر می‌شود. با این حال، چین همچنان سهم عمده‌ای از خرید نفت ایران را به خود اختصاص داده و ایران به یکی از پادشاهان بازار نفت این کشور تبدیل شده است. قبیل از تحریم‌ها، تنوع صادرات نفت ایران به مراتب کمتر بود و تنها ۱۴ کشور مانند چین، هند، کره جنوبی و چند کشور دیگر نفت ایران را خریداری می‌کردند.

چرا قیمت نفت سنگین ایران نتوانست صعود کند؟

نسبت به ۸۰ دلار و ۶۰ سنت در مدت مشابه سال گذشته، ۲ دلار و ۴۴ سنت معادل ۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. طبق آمار منابع ثانویه اوپک، تولید نفت این سازمان که شامل ۱۲ کشور است، در آگوست به ۲۶،۵۹ میلیون بشکه در روز رسید که نشان‌دهنده کاهش ۱۹۷ هزار بشکه‌ای نسبت به ماه گذشته است. در این میان، تولید نفت در نیجریه، کنگو و ونزوئلا افزایش یافته، در حالی که تولید در لیبی، عراق و عربستان سعودی کاهش یافته است. همزمان مجموع تولید نفت متحذلان اوپک در گروه اوپک پلاس در ماه جولای به ۱۴،۰۷ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل از آن ۱۰۸ هزار بشکه کاهش داشته است. بر اساس آمار منابع ثانویه، تولید نفت ایران در آگوست با افزایش ۴ هزار بشکه‌ای به ۳،۲۷۷ میلیون بشکه در روز رسید.

بازنگری اوپک در پیش‌بینی رشد تقاضای جهانی نفت

تقاضا برای نفت در سال ۲۰۲۴ به دلیل تفاوت دیدگاه‌ها درباره چین و روند جهانی به سمت سوخت‌های پاک‌تر است. در گزارش اوپک آمده است: «انتظار می‌رود رشد اقتصادی چین بخوبی حمایت شود اما مشکلات در بخش املاک و افزایش نفوذ خودروهای ال‌ان‌جی و برقی بر مصرف دیزل و بنزین تأثیر خواهد گذاشت». اوپک همچنین برآورد خود از رشد تقاضای نفت در سال آینده میلادی را از ۱،۷۸ میلیون بشکه به ۱،۷۴ میلیون بشکه در روز کاهش داده است.

اوپک در جدیدترین گزارش ماهانه خود پیش‌بینی رشد تقاضای جهانی برای نفت در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ را کاهش داد که این دومین بازنگری منفی متوالی برای این گروه است. اکنون انتظار می‌رود تقاضای نفت در سال ۲۰۲۴ به میزان ۲،۰۳ میلیون بشکه در روز رشد کند که کمتر از برآورد ۲،۱۱ میلیون بشکه‌ای در گزارش ماه گذشته است. اوپک همچنین بالاترین پیش‌بینی رشد تقاضا را در صنعت انرژی دارد. اختلاف نظرهای بیش از حد معمول میان پیش‌بینی‌کنندگان درباره رشد

پیش‌بینی میزان تولید و صادرات نفت در سال ۲۰۲۴

به افزایش درآمدهای نفتی خود خواهیم بود». او ادامه می‌دهد: «قیمت‌ها نسبت به سطحی که اوپک پلاس برای خود تعیین کرده، به طور قابل توجهی بالا نیست. همچنین با آخرین مصوبه اجلاس که بر توقف افزایش تولید و ادامه کاهش آن تأکید دارد، بعید است قیمت‌ها به بالای ۹۰ دلار برسد. انتظار می‌رود اوپک و اوپک پلاس برای حفظ قیمت‌ها، تولید خود را افزایش ندهند و روند کاهش تولیدی را که در ماه‌های گذشته داشته‌اند ادامه دهند».

این کارشناس انرژی می‌گوید: «در حال حاضر تولید و صادرات نفت ایران تقریباً به یک و نیم میلیون بشکه در روز رسیده است».

بهره‌وری فرافزود: «پیش‌بینی می‌شود قیمت نفت در محدوده کمتر از ۷۵ و بیشتر از ۸۵ دلار باقی بماند و در ۶ ماه آینده، تحولات ژئوپلیتیکی و انتخابات آمریکا تأثیر چندانی بر بازار نخواهند داشت».

وی اظهار کرد: «صنعت نفت کشور با چالش‌های جدی در زمینه جذب سرمایه و تأمین منابع مالی مواجه است. هرچند توسعه صنعت نفت یکی از معضلات این حوزه به شمار می‌رود اما چالش اصلی جذب سرمایه‌گذاری ۲۰۰ تا ۲۵۰ دلاری است که از داخل کشور امکان‌پذیر نیست». این کارشناس ادامه می‌دهد: «تأمین فناوری، تجهیزات، قطعات و دانش فنی نیز از دیگر مشکلات ما در این حوزه است که باید در کنار ظرفیت‌های داخلی از دانش فنی شرکت‌های خارجی نیز استفاده کنیم تا بتوانیم در بازار جهانی تأثیرگذار باشیم».

مرتضی بهروزی‌فر، کارشناس انرژی درباره پیش‌بینی تقاضای نفت گفت: «با توجه به نوسانات دوره‌ای قیمت نفت در جهان، انتظار می‌رود اوایل فصل پاییز به دلیل کاهش بارندگی و عدم نیاز به فرآورده‌های نفتی برای گرمایش، شاهد کاهش قیمت‌ها باشیم».

وی ادامه می‌دهد: «چشم‌اندازهای روشنی در پی انتخابات آمریکا وجود ندارد. اگر ترامپ یا هریس به قدرت برسند، انتظار می‌رود فشار بر کشورهای تولیدکننده‌ی مانند ایران، روسیه و ونزوئلا افزایش یابد و تولیدات این کشورها تحت تأثیر قرار گیرد که در این صورت ممکن است شاهد افزایش قیمت‌ها در کوتاهمدت باشیم. ترامپ در دوره اول ریاست‌جمهوری خود، سیاست‌هایی نظیر افزایش تولید داخلی و صدور مجوز برداشت از مناطق حفاظت‌شده آلاسکا را صادر کرد که تکرار همین سیاست‌ها در صورت پیروزی احتمالی در انتخابات می‌تواند به افزایش تولید داخلی آمریکا در بلندمدت منجر شود».

این کارشناس با اشاره به شرایط ژئوپلیتیکی در خاورمیانه می‌افزاید: «میدواریم در کوتاهمدت وضعیت به هم نریزد و روند نزولی قیمت‌ها تا یک یا دو ماه آینده ادامه یابد، زیرا پس از آن احتمال افزایش قیمت‌ها به دلیل افزایش تقاضا برای گرمایش در اوایل پاییز و اواخر زمستان وجود دارد».

بهره‌وری‌فر همچنین به اظهارات مسعود پزشکیان اشاره کرده و می‌گوید: «اگر از شرایط مناسب بازارهای جهانی استفاده کنیم، قادر

قیمت‌گذاری نفت و عوامل مؤثر بر آن

احتمال افزایش قیمت‌ها در بازار نفت خام بیشتر خواهد شد». او در ادامه اظهار کرد: «قیمت‌گذاری نفت به انتخابات آمریکا وابسته است، زیرا دموکرات‌ها نمی‌خواهند قیمت‌ها تا زمان مشخص شدن نتایج انتخابات تغییر کند و موجب نارضایتی رای‌دهندگان شود. آنها تمایل دارند قیمت‌ها در سطح کنونی باقی بماند یا به طور جزئی کاهش یابد تا حمایت رای‌دهندگان را جلب کنند».

عوامل داخلی مؤثر بر قیمت نفت

کارشناس ارشد نفت و انرژی همچنین افزود: «افزایش عرضه نفت فراتر از سهمیه‌های تعیین شده اوپک، باعث می‌شود خریداران قدرت چانه‌زنی بیشتری پیدا کنند و این امر به کاهش قیمت‌ها منجر می‌شود. در اجلاس‌های اوپک و اوپک پلاس، سهمیه‌هایی برای کشورهای تولیدکننده تعیین می‌شود اما بسیاری از کشورها به طور کامل از این سهمیه‌ها پیروی نمی‌کنند و مقداری از تولید خود را خارج از این سهمیه‌ها به خریداران عرضه می‌کنند که این خود عامل کاهش قیمت‌ها خواهد بود».

مهرجو در ادامه داد: «شرایط جوی، مانند توفان‌های دریایی، می‌تواند به عرضه نفت خام آسیب بزند و بر قیمت‌ها تأثیر بگذارد. همچنین چشم‌انداز اقتصادی چین و آمریکا نیز بر قیمت نفت تأثیر بسزایی دارد، چرا که این ۲ کشور بزرگ‌ترین واردکنندگان نفت خام در جهان هستند. اگر این چشم‌اندازها طبق پیش‌بینی‌ها محقق نشود، افزایش تقاضا برای واردات نفت خام به این کشورها متوقف شده و به کاهش آن منجر خواهد شد که در نتیجه تولیدکنندگان باید خود را با نیاز بازار تطبیق دهند».

وی افزود: «در سال ۲۰۲۴ پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی چین و کشورهای شرق آسیا به طور قابل توجهی افزایش یابد و تقاضای نفت خام در چین، هند و دیگر کشورهای این حوزه روند صعودی داشته باشد اما واقعیت نشان داد پیش از انتخابات آمریکا در نوامبر ۲۰۲۴، دموکرات‌ها تلاش دارند قیمت نفت خام از سطح فعلی بالاتر نرود، زیرا افزایش قیمت‌ها تأثیری منفی بر رای‌دهندگان خواهد داشت. به همین دلیل، دموکرات‌ها ضمن مذاکره با عربستان سعودی و کشورهای همسو تلاش دارند بر تصمیم‌های اتحادیه تولیدکنندگان نفت و اوپک تأثیر بگذارند و از افزایش بیش از حد قیمت‌ها جلوگیری کنند».

وی درباره تأثیر جنگ اوکراین و روسیه نیز گفت: «روسیه یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت خام است و هر گونه گسترش جنگ به مناطقی که نفت تولید می‌کنند یا حمل به تأسیسات پالایشگاهی می‌تواند تأثیر عمیقی بر بازار داشته باشد».

مهرجو ادامه داد: «جنگ فلسطین و اسرائیل و تهدیدات روس‌ها و یمنی‌ها در دریای سرخ، باعث می‌شود کشورهای خواهان صادرات نفت از تنگه باب‌المندب به کانال سوئز و شمال آفریقا با ناامنی مواجه شوند. این شرایط نه‌تنها هزینه‌های حمل‌ونقل را افزایش می‌دهد، بلکه قیمت نفت خام را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. هر چه تهدیدات بیشتر و وسیع‌تر شوند،

محمدمصدق مهرجو، کارشناس ارشد نفت و انرژی در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی «وطن امروز» گفت: قیمت‌گذاری نفت خام به صورت جهانی انجام می‌شود و تحت تأثیر شاخص‌هایی مانند نوع نفت (سبک یا سنگین) و وضعیت عرضه و تقاضای جهانی قرار دارد. هر سال در ۳ ماهه پایانی، تحلیلگران علاوه بر پیش‌بینی میزان تقاضا برای سال آینده، احتمال افزایش قیمت‌ها را نیز بررسی می‌کنند. بر این اساس، کشورهای تولیدکننده و اتحادیه‌هایی مانند اوپک و اوپک پلاس، سهمیه‌های تولید خود را تنظیم می‌کنند.

وی ادامه داد: تعیین قیمت به گونه‌ای انجام می‌شود که هم هزینه‌های تولید پوشش داده شود و هم از افت قیمت در بازار جلوگیری نشود، به طوری که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان در مناطق مختلف جهان از قیمت‌ها راضی باشند. در این زمینه، عواملی مانند جنگ و ناامنی در مناطق تولیدکننده نفت تأثیرگذار هستند.

عوامل مؤثر بر قیمت نفت

مهرجو در ادامه افزود: در صورتی که تنش‌ها بین حماس و اسرائیل به کشورهای دیگر گسترش و بی‌اعتمادی در عرضه نفت خام افزایش یابد، قیمت‌ها تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. رابطه‌ی عکس میان ثبات منطقه‌ای و قیمت نفت خام وجود دارد؛ در به عبارتی دیگر، هر چه ثبات کمتر شود و ناامنی عرضه افزایش یابد، قیمت نفت خام بالاتر خواهد رفت.

وی همچنین به شیوع بیماری کرونا به عنوان یکی از عوامل کاهش قیمت نفت در سال‌های اخیر اشاره کرد و گفت: این بیماری موجب کاهش تقاضای انرژی و حمل‌ونقل در سطح جهانی شد و در نتیجه، قیمت نفت نیز کاهش یافت.

عوامل مؤثر بر عرضه و تقاضا

مهرجو تأکید می‌کند که مداخلات سیاسی نیز بر روند عرضه و تقاضا تأثیر دارند؛ تا پیش از انتخابات آمریکا در نوامبر ۲۰۲۴، دموکرات‌ها تلاش دارند قیمت نفت خام از سطح فعلی بالاتر نرود، زیرا افزایش قیمت‌ها تأثیری منفی بر رای‌دهندگان خواهد داشت. به همین دلیل، دموکرات‌ها ضمن مذاکره با عربستان سعودی و کشورهای همسو تلاش دارند بر تصمیم‌های اتحادیه تولیدکنندگان نفت و اوپک تأثیر بگذارند و از افزایش بیش از حد قیمت‌ها جلوگیری کنند.

وی درباره تأثیر جنگ اوکراین و روسیه نیز گفت: «روسیه یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت خام است و هر گونه گسترش جنگ به مناطقی که نفت تولید می‌کنند یا حمل به تأسیسات پالایشگاهی می‌تواند تأثیر عمیقی بر بازار داشته باشد».

مهرجو ادامه داد: «جنگ فلسطین و اسرائیل و تهدیدات روس‌ها و یمنی‌ها در دریای سرخ، باعث می‌شود کشورهای خواهان صادرات نفت از تنگه باب‌المندب به کانال سوئز و شمال آفریقا با ناامنی مواجه شوند. این شرایط نه‌تنها هزینه‌های حمل‌ونقل را افزایش می‌دهد، بلکه قیمت نفت خام را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. هر چه تهدیدات بیشتر و وسیع‌تر شوند،

